

İSLAM TARİHİ II

DR. HALİDE ASLAN

Konular

- *Abbassiler
- *Mu'temid Döneminden sona doğru
- *Yıkılış

Abbasiler-Sona Doğru

Kaynaklar:

- *Hakkı Dursun Yıldız, Şerare Yetkin, "Abbasiler", **DİA**, I, 1-56.
- * Philip H. Hitti, (çev. Salih Tuğ), **Siyasi ve Kültürel İslâm Tarihi (IV Cilt)**, İstanbul, 1968.
- * Bahriye Üçok, **İslâm Tarihi Emeviler-Abbasiler**, Devlet Kitapları, Ankara, 1979.
- *Cem Zorlu, **Din ve Siyasal Söylem/ Abbasi Devleti'nin Meşruiyet Kavgası**, İstanbul, 2006.
- Kavgası**, İstanbul, 2006.

Abbasiler-Sona Doğru

9- Ebu Cafer Harun Vasık Billah (5 yıl) (227-230/842-847)

- *Babasının vasiyetiyle Vasık geçmiştir.
- *Şam'da Kayslılar isyan etmişler bastırılmıştır.
- *Mekke ve Medine'de çevresinde yaşayan Süleyman kabilesinden pek çok kişi yağma talan hareketine giriştiler.
- *Zorbalık ve soygunculuk yaptılar.
- *Medine valisi isyanı bastıramayınca, Vasık, Büyük Boğa kumandasında Türk ordusunu gönderdi, isyan bastırıldı.
- *Vasık da babası ve amcası gibi Mu'tezili idi, bu fikirlerini yaymak için şiddete başvurdu.

Abbasiler-Sona Doğru

- *845 yılında Bizans ile sulh yapılmış, esirler değiştirilmiştir. 4400 civarında
- *Anadolu'ya bir akın yapılmış ama kış olduğu için başarılı olunamamıştır.
- *Vasık Billah istiska hastalığından vefat etmiştir.
- *Edebiyata, musikiye düşkün olduğu anlatılır.
- *Döneminde Abbasi topraklarında bir dilencinin bile bulunmadığı ifade edilir.
- *Babası ve amcası devirlerinin bir devamı gibidir, vezir komutan gibi görevlilerin etkisinde kalmıştır.
- *Döneminde bütün ordu Türklerin idaresine girmiştir, yönetime de etki eder hale gelmişlerdir.

Abbasiler-Sona Doğru

10- Ebul Fazl Cafer Mütevekkil Al-Allah (15 yıl) (232-247/847-861)

- *Vasık'ın vefatıyla küçük yaştaki oğlunu başa geçirmek istediler ama Türk kumandanı Vasif, Mütevekkil'e biat aldı.
- *Bizans'la mücadeleler devam etmiş. İki taraf karşılıklı akınlarla birbirini yıpratmıştır.
- *858'de Büyük Boğa Orta Anadolu'ya gönderildi.
- *Mütevekkil çok güçlenen ve tahakkümü artan Irak'ın hacca gitmesini kabul etmiş ve saray hacipliği ile ordu kumandanlığına
- *Vasif'i getirmiş ve hacdan dönen Iraklı da öldürtmüştür.
- *Mu'tezileyi yayınladığı bir emirname ile iptal etmiş ve ehli sünnetin muteber olduğunu bildirmiştir.

Abbasiler-Sona Doğru

*Mu'tezili görevlileri dairelerden çıkarmış ve felsefeye dair vaazları yasaklamıştır.

*Hıristiyanların bal rengi elbise ve başlıklar takıp, zünnar bağlayacaklarını, ata bindikleri zaman tahta eğer kullanacaklarını haç takacaklarını ilan ettirmiştir.

*Mütevekkil Hz. Ali ve ailesine de Hz. Hüseyin'in kabri ile etrafındaki evleri yıktırıp yerine ekin ekilmesini istemiş buralara ziyareti yasaklamıştır.

*Mütevekkil kendisini başa getirmelerine rağmen Türklere güvenmiyordu. *Nüfuzlarını azaltma tedbirleri aldı.

*Türk askerinin baskısından kurtulmak için Şam'a gelmiş, binalar yaptırmış ancak, iklimine alışamayıp geri dönmüştür.

*Büyük Boğayı Bizans'a göndermiş, Mütevekkil'in oğlu Muntasır saltanatı kaptırmamak için kardeşi Mu'tez ve babasına karşı mücadele etmiştir.

Abbasiler-Sona Doğru

- *Mütevekkil Vasif'i ortadan kaldırdı. Diğer kumandanları da öldürmek isterken, Muntasır Boğa ve diğer kumandanlar ile Mütevekkili basıp öldürmüştür.
- *Bu olay İslam tarihinde hassa birlikleri tarafından ilk işlenen cinayettir.
- *Mütevekkil zamanında gerileme başlamıştır.
- *İçki ve sefahate düşkünlüğü dolayısıyla devlette bozulma hızlanmıştır.
- *İsyanlar artmıştır.
- *Alevilere olan düşmanlığı, Gayrimüslimlere karşı olan yanlı davranışı. Türk kumandanlarını idaresine alamadığı için herkesi kendine düşman etmiştir.
- *Oğlu ile mücadeleye girip ölmüştür.
- *Dönemi bütün bu olumsuzluklara rağmen huzur, refah, ileri gelenler için sevinç ve neşe devri olmuştur.

Abbasiler-Sona Doğru

11- Ebu Cafer Muhammed Muntasır Billah (1 yıl) (247-248/861-862)

- *Muntasır Billah babasının katline suç ortağı olmasına rağmen kendisine biat edilmiştir.
- *Muntasır 862'de Vasif, Rum illerine gazaya göndermiştir.
- *Malatya'ya geldiğinde orada kalması mektubunu almıştır.
- *Muntasır halife olunca, oğlu Abdul-Vehhab'ın varis olması gerektiği ileri sürülmüştür. Muntasır da kardeşleri Mu'tez ve
- *Müeyyel'i istifa ettirmiştir.
- *Babasını öldüren halife olarak anılmıştır.

Abbasiler-Sona Doğru

12- Ebul Abbas Ahmed Mustain billah (248-255/862-869)

- *Türk kumandanlar Büyük Boğa, Küçük Boğa, Otamış, Meğaribe ve Uşrusenelerin ittifak edecekleri bir aday olarak Mustain billah'ı seçip biat ettiler.
- *Bu arada Meğaribe ile Türkler arasında gizli açık mücadele devam etmiştir.
- *Tahirileri Türk kumandanların baskısını azaltmak için kullanmak istemiş başarılı olamamıştır. (Müstaini destekliyorlardır.)
- *Samarra da isyan anarşiye dönüştü ve Vasif ve Boğa öldürüldü.
- *Yakup b. Leys ve kardeşi Heratta Safarileri kurdu.
- *Ahmed b. Tolun Mısırda Tolunoğullarını kurdu.

Abbasiler-Sona Doğru

14- Ebu Abdullah Muhammed Muhtedi billah (255-256/869-870)

*Bağdad'a getirilen Horasan askerlerinin maaşlarının ödenmemesi isyan ve yağmaya sebep olmuştur.

*Muhtedi, saraydaki bütün şarkıcı ve cariyeleri göndermiş vahşi hayvanları öldürmüştür. Zulmü gidermeye çalışmıştır.

*Muhtedi de Türk kumandanların baskısı altında olmuştur.

*Tarihçiler Muhtedi'nin , Abbasi halifelerinden en doğru yolda olanı, takva sahibi ve en çok ibadet edenlerinden olduğunu rivayet ederler.

*Halifeliğe en layık kişilerden olmasına rağmen fitne ve fesat arasında harcandığı söylenir.

Abbasiler-Sona Doğru

15- Ebul Abbas Ahmed Mu'temid Alallah (256-279/870-892)

- *Muhtedi hapsedildikten sonra, daha önce hapsedilmiş olan Mu'temid getirilip biat edildi.
- *Hz. Ali ailesine mensup olduğunu iddia eden bir zenci isyan etmiş, üzerlerine gönderilen orduyu yenmişlerdir.
- *Abbasilerin zayıfladığı dönemde ortaya çıkan isyanların en büyüğü safarilerin kurucusu Yakup b. Leys'in isyanıdır. Çıkan savaşta Yakup yenilmiş sonra geri dönmüş, topraklarının idaresini aldı.
- *Yakup isyanından sonra Zencilerin isyanıyla uğraşıldı ancak bir başarı elde edilemedi. Büyük bir ordu gönderilip 2 yıldan sonra isyan bastırıldı.
- *Bizans kuvvetleriyle de mücadele Malatya ve Nusaybin'de devam etmiştir.

Abbasiler-Sona Doğru

16- Ebu'l-Abbas el-Mutezid Billah (279-289/892-902) (10 yıl)

17- Muktefi Billah (6 yıl)

18- Muktedir Billah (25 yıl)

19- el-Kahir Billah (2 yıl)

20- Razi Billah (6 yıl)

21- Mutketi Lillah (4 yıl)

22- Müstekfi Billah (2 yıl)

Bundan sonra 14 halife daha göreve gelmiştir. Çok kısa sürelerle hilafette kalmışlardır.

Abbasiler-Sona Doğru

Abbasilerin genel özellikleri

- *Abbasilerin kuruluşundan itibaren 120 yıl en güçlü dönemleridir.
- *Güçlenen kumandanlar halifeleri istedikleri gibi idareye girişmiş, çeşitli bahanelerle ihtilaller yapmışlardır.
- *Türk kumandanların tahakkümün kurtulmak için Arap ve diğer unsurları kullanmaya başlamışlardır.
- *Karmatilerin nüfuzu iyice artmıştır.
- *Bütün eyaletler elden birer birer çıkıp müstakil idareler kurulmuştur.
- *Halifelerin durumu daha kötüye gitmiş, tahttan indirilen halifelerin tekrar tahta çıkması için gözleri oyulmuştur.

Abbasiler-Sona Doğru

*1258 senesinde Mustansır'ın vefatı ile yerine Mu'tasım Billah geçmiş (37. halife. Son) Şii veziri sebebiyle Bağdad'da Şii ve suni çatışmaları çıkmıştır.

*Şii vezirin (ibn alkami) kıstırtmasıyla Hulagu (Moğol) Bağdad'a gelip yağmalamıştır.

*Musta'sım öldürülmüştür. (ailesiyle)

*Abbasiler miladi 508 Hicri 524 yıl hilafette kaldı.

*37 halife geçti.

*10'u tahttan indirildi. 9'u da katledildi. 3'ünün gözlerine mil çekilmiştir.

*4'ünün ani öldüğü söylenmiştir. 1'i zehirlenmiş, 1'i kendi isteği ile hilafetten çekilmiştir.

Abbasiler Yıkılış

Abbasilerin Yıkılış Sebepleri

- *Tedbir sahibi hükümdarlar yetişmemiş, gereği gibi gayret gösterememişlerdi.
- *Eleman istihdamında ve adam kullanmakta gerekli dirayeti gösteremediler.
- *Hz. Ali oğullarına düşmanca davrandılar. Emeviler gibi.
- *Din adamlarına gereği kadar hürmet ve saygı göstermediler.
- *Mu'tezili mezhebini resmi mezhep kabul edip Ehli sünnet alimlerine çok sert davrandılar.
- *Halkın ve alimlerin kendilerinden uzaklaştığını görünce yabancılardan hassa ordusu kurdular.
- *Emeviler sıffinle kanlı kuruldu. Abbasiler kanla kaldırdılar.
- *Abbasiler de Hulugu tarafından kanla ortadan kaldırıldılar.

Abbasiler Yıkılış

Mısır'da Abbasi Halifeliđi

1258'de yıkılan Abbasi hilafeti mensupları Hulagu tarafından kılıçtan geçirilmiş,

36. halife Mustansır'ın kardeşi Ahmed kaçıp Mısır'a gitmiş ve Kölemen hükümdarı Baybars'a sığınmiştır.

1261'de Kölemenler Ebu'l-Kasım adıyla halife ilan ettiler.

Mısır'da 1517'ye kadar Abbasiler sembolik olarak halifelik yaptılar.

1924'te Hilafet kaldırıldı.